

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Øst politidistrikt

Deres referanse:
22/16761

Vår referanse:
22/16761 - 27

Dato:
04.03.2022

Ber om innspill - Høring - Forslag til endringer i vegtrafikkloven - Tollmyndighetenes ruskontroll av motorvognførere

1. Innledning

Øst politidistrikt viser til Politidirektoratets oversendelse av 15. februar 2022 med Samferdselsdepartementets høringsbrev av 25. januar 2022 med forslag om endringer i vegtrafikkloven ved å vedta en ny bestemmelse § 22 c.

Distriktet er enig i at det er viktig å styrke og effektivisere samfunnets innsats mot kjøring i ruspåvirket tilstand, og at lovforslaget vil kunne bidra til det. Vi ser også at den foreslåtte endringen vil kunne ha en forebyggende effekt. Samtidig reiser lovforslaget noen prinsipielle problemstillinger.

Vi legger til grunn at det som et utgangspunkt hører til politiet å forebygge, stanse og forfølge straffbare forhold, jf. politiloven § 2 første ledd nr. 2 og 3. I forlengelsen av dette er norsk politi også bygget på blant annet prinsippet om at vi skal ha et enhetspoliti, hvilket innebærer at politioppgavene er samlet innenfor en og samme organisasjon, jf. St.meld. nr. 42 (2004-2005) pkt. 2.1, jf. også Meld. St. 29 (2019-2020).

Tolletatens samfunnsoppdrag er å sikre at lover og regler for toll og grensekryssende vareførsel etterleves.

Kontroll av trafikanter for å avdekke kjøring i påvirket tilstand hører således ikke naturlig inn under tollvesenets oppgaver, i alle fall ikke slik disse fremgår av tolloven § 1-5 nr. 1. Kjøring i påvirket tilstand er heller ikke en typisk overtredelse som forutsetter den særlige kompetanse som sektormyndighetene har på sitt fagfelt og det er ikke anledning til å reagere med administrative sanksjoner.

Vi kunne ønsket oss en bredere drøftelse av dette i høringsnotatet.

Øst politidistrikt

2. Forslag om ny § 22 c i vegtrafikkloven – tollmyndighetenes ruskontroll av motorvognførere

2.1 Til gjeldende rett

2.1.1 Rekkevidden av § 22 a første ledd – pkt. 4.2

Øst politidistrikt har merket seg at det i pkt. 4.2 er lagt til grunn at § 22a første ledd nr. 1, 2 og 3 forutsetter mistanke om at fører kan være påvirket.

Det bemerkes til dette at første ledd nr. 2 etter vår vurdering (pr. i dag) er uten betydning fordi det ikke er gitt slike bestemmelser som angis der, jf. kommentarutgaven til Vegtrafikkloven og trafikkreglene, 6. utgave, s. 315. Første ledd nr. 3 gir adgang til å ta foreløpig rustest ved trafikkuhell, *uavhengig* av mistanke om straffbart forhold eller ikke.

2.2 Til departementets vurderinger

Øst politidistrikt finner grunn til å stille spørsmål ved departementets anførsel om at det ikke anses som etterforskning dersom politiet tester i forbindelse med gjennomføring av en stikkprøvekontroll i medhold av § 22 a første ledd nr. 4 og fatter mistanke om at føreren er ruspåvirket før den foreløpige testen.

Problemstillingen kan for eksempel oppstå ved en trafikkontroll, hvor vedkommende før han får avlagt test fremstår ruset, f. eks. ved at det lukter sterkt alkohol og han/hun har "svømmende" øyne. Fremstår vedkommende påvirket, vil det raskt være "grunn til å tro" at han har overtrådt bestemmelsene i § 22 eller § 22 b. Det er i slike tilfeller vanskelig å se for seg hvilket formål en foreløpig rusprøve eller annen informasjonsinnhenting da vil ha, utover å avklare hvorvidt det foreligger et straffbart forhold.

Det fremkommer av høringsnotatet at en eventuell mistanke om ruspåvirkning forut for foreløpig test, ikke skal være til hinder for tollmyndighetens kontrolladgang. Dersom tolletaten gis hjemmel til å rusteste motorvognførere vil det i eksempelet over allerede før testing kunne være rimelig grunn til å iverksette etterforskning etter straffeprosessloven § 224 og riksadvokatens rundskriv RA-1999-3, og det kan stilles spørsmål ved om politiet i disse tilfellene bør overta (etterforsknings-) ansvaret *før* testing. Dersom politiet hadde gjennomført test i et slikt tilfelle, ville det vært i medhold av vegtrafikkloven § 22a første ledd nr. 1.

Det bemerkes videre at gjennomføring av foreløpig test i medhold av § 22a første ledd nr. 1 og 2 etter lovkommentaren på Juridika vil gi føreren status som siktet jf. straffeprosessloven § 82, da disse forutsetter mistanke om et straffbart forhold. Det vil således etter vårt syn være problematisk i forhold til føreres prosessuelle rettigheter dersom tollvesenet får myndighet til å gjennomføre test der det allerede er en mistanke om ruspåvirkning.

Vi er heller ikke uten videre enig i uttalelsen om at foreløpige tester ikke er et bevismiddel, all den tid resultatet av en foreløpig test blant annet kan være et viktig bevis for skjellig grunn til mistanke i forhold til midlertidig tilbakekall av førerrett, inntil det foreligger analyse av en blodprøve. Resultatet av en foreløpig test angis rutinemessig i anmeldelse fra politiet.

Når det gjelder forslaget om at Tolletaten ved tilfelle av positiv test eller at fører forsøker å unndra seg kontroll skal gis myndighet til å holde fører tilbake inntil føreren er overlevert til

politiet, skulle vi ønske oss en bredere drøftelse av problemstillinger som kan oppstå. Både i forhold til forholdsmessigheten av frihetsberøvelsen der det er kapasitetsutfordringer hos politiet og det vil ta lang tid før de kan komme til stedet, men også i forhold til hvilken kompetanse og trening tollvesenet har til å håndtere og risikovurdere ruspåvirkede personer som er under mistanke for et straffbart forhold. Vi ser at det for så vidt ikke stiller seg særlig annerledes enn ved tollvesenets mistanke om ruspåvirkning i dag, men forslaget legger opp til en hyppigere avdekking enn tidligere, så vi savner at det kommenteres.

Dersom forslaget vedtas er det etter vårt syn hensiktsmessig at tollvesenets kontrolladgang inntas som nytt ledd i § 22a, fremfor i en egen bestemmelse, av hensyn til sammenhengen i loven, og slik at tollmyndighetenes kontrolladgang begrenses til en ren kontrollsituasjon som beskrevet i vegtrafikkloven § 22a første ledd nr. 4.

2.3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Kjøring i påvirket tilstand er etter politiets oppfatning dessverre et utbredt, omfattende og alvorlig samfunnsproblem som utgjør en ikke ubetydelig del av politiets saksmengde.

Det antas at forslaget er egnet til å avdekke ruspåvirket kjøring, og det antas derfor at forslaget vil kunne medføre noe økt ressursbruk for politiet og påtalemyndigheten. Det er imidlertid uklart hvilket omfang dette vil få.

3. Forslag til endring av vegtrafikkloven § 17 – avregistrering av kjøretøy

Øst politidistrikt har ingen spesielle kommentarer til dette punktet, som antas å få begrenset praktisk betydning for oss.

Med hilsen

Vibeke Schøyen
Påtaleleder

Saksbehandler:
Politiadvokat Jan-Thomas Lunde

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.